

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՆՈՒՄԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Պարտատոմսեր համար տարեկան 10 ֆր. և կամ 4 րբլ. թղթերով. 20 ֆրանգ. 20 ֆրանգ. Տնօրենությունն ինք կը վճարէ լրագիրը զրկելու փոստի ծախքը:

Ե ՏԱՐԻ ԹԻԻ 23

1889 ՆՈՅՄԵՐԵՐ 6

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 25 (Հ.Տ.)

ՉՈՐԵՔՆԱԲԻ

Կը հրատարակուի իշ. և նրբ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրությունը, եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Rue Vacon, 50)

ՀԱՅՈՑ

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՆՊԱՏԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

(Գաղութացի Կանոնադրեմ)

ԲՈՎԱՆ ԴԱՎԱՆԻԹԻՒՆ

Պետք է քայլել. — Նամակ թխրքիսին (Կ. Պոլիս). — Հարստահարութիւններ ի թիւրքահայաստան. — Թիւրքիա ի նշան տուրք կը հաւարի. — Ներուստի մի պարտքի խնդիրը. — Արտասահմանի յարեր. — Ծանուցումներ. — Բանասիրական (Էմիլի Ազատութիւնը):

ՊԵՏԷ Ե ՔԱՆԵԼ

Յառաջդիմութիւնը քայլելով կը լինի, ոչ թէ ցատկելով:

Ժողովուրդների ընկերական դուրս-թեան յեղաշրջումը ոչ երբեք օրի, ոչ երբեք տարու մէջ կը կատարուի, այլ երկար տարիների ընթացքին մէջ հետեւեալ կը պատրաստուի:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԵՐԹ ՎԱԳԻԵ

ԷՄԻԼԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

(ԹԱՐԳ. ՅՐԱՆՍ.)

Այս անգործ պատահից, ահա երկար ժամանակ է, մի երկրում, որի անունը չենք ուզում տալ: Այդպէս կատարվեց սոցիալական մի մեծ յեղափոխութիւն, որից յետոյ հաստատվեց հանրապետութիւնը, որն այնքան էլ լաւ չէր գիտում:

Էմիլը հինգ տարեկան էր: Նա պատկանում էր մի աղքատ քանտիլի, և նա միշտ լուծ էր թէ ինչպէս իր հայրը, իր պապը, իր հօրեղայրները խօսում էին ազատութեան մասին:

— Այսօր Ազատութեան տունն է: Շու-

ինչ նպատակի որ կը ծառայես, պէտք է նախ անոր գաղափարներ սերմանել, կարելի եղածին չափ տարածելով ընդհանրացունել ժողովրդին մէջ: Խօսելն ու գրելը սերմանել է: Այդ սերմերէ ոմանք կիյնան ապագա սերունդի վրայ ուր չեն կրնար բուսիլ: ոմանք փուշերէ չըջապատուած տեղեր ուր հաղիւ թէ կը բուսնին, կը խղզուին. ոմանք ալ այլ և այլ պատճառներով կանպիտանան:

Ազգերի յառաջդիմութիւնը, ընկերական պայմանների յեղաշրջումը չկրնար բնական կարգէն դուրս ելնել: Յառաջդիմութիւնը քայլ առ քայլ կը լինի և ոչ թէ ցատկելով, և երբ մէկի ռոքերը բաւական վարժուած են քայլելու, բաւական զօրացած և կարող եղած են նաեւ ստուգանք անելու:

տով կը տեսնես, ինչպէս նա կանցնի մեր առջեւից:

Կենդանիէ՛ նա շուտով կիմանայ, թէ ինչ բան է այդ ազատութիւնը, որի մասին միշտ խօսում են:

Ներկինքը կապույտ էր. արեգակը փայլում էր. բոլոր աները զարդարված էին կանաչ գլխարկներով: Ամենուրեք ծածանում էին գրօշակներ: Ահա թմբուկներ, փողեր, փետուրներ, յետոյ մի հիւսիսային կառք, որին տանում էին ութ սպիտակ ձիեր: Նրա վրայ կանգնած է մի կին, երկտասարդ, գեղեցիկ, զմայլեցուցիչ, աստղազարդ շորեր հագած, թիւկունքին ձգած կարմիր պատմուճան, գլխին դրած ֆրիգեան գտակ, որի տակից թափվում էին ոսկեգոյն, դանգուլաւոր, երկար մազերի ալիքները:

Ահա և ազատութիւնը: Էմիլն այժմ հասկանում է, ինչո՞ւ նրան սիրում են: Նա ծափահարում է ինչպէս ուրիշները, և աղաղակում է ամբողջ կրօնով — Կեցցէ՛ ազատութիւնը:

Գեղեցիկ կինը, որը բարեւում է գը-

ուելով, քաղցրերն կաղատուին փոսին մէջ ինկնելէ և կը շարունակեն ճանրանին:

Ազգերի յառաջդիմութեան ընթացքին մէջ այդ ոստումներ են յեղափոխական շարժումներն: Երբ ժողովուրդը իր յառաջդիմած ժամանակ, իր ընթացք կասեցունելու համար բռնաւորների ձեռքով բացուած փոսեր կը գտնէ իր ոտքի առջեւ, կանգնաւոր, այլ կուտնու կանցնի փոսին վրայէն: Բայց երբ դեռ ոտքի կանգնած չէ, երբ քաղցր վարժուած չէ, չէ կարող ոստումը:

Ոմանք կը գտնու առին թէ այսչափ ժամանակէ ի վեր կը խօսուի յեղափոխութեան մասին և դեռ մի գործ չէ կատարուած: Որչափ որ մինչեւ մէկ որոշ աստիճան իրաւացի լինի այդ գանդատ, պէտք է նաեւ մոռնալ թէ ցատկելէ առաջ քայլել պէտք է: Ինչ որ կը լինին այժմ, դեռ քայլելու նախափորձեր են և պէտք է քաջալերել զօրացունել այդ շարժումներ որ ոստումներ անելու կարող դառնան:

Առանց կանխապատրաստութեան գործը հիմնաւոր և տեսական չլինիր:

Խոյ և ձեռքով, պատահմամբ բարձրացրեց աչքերը դէպի այն պատուհանը, ուր երկնային ոգեւորված ծափահարում էր: Նա Էմիլին ժպտաց, և իր փղփղկեայ մատերի ծայրով նրան ուղարկեց մի համբույր:

— Օհ, ազատութիւն, ասեց Էմիլի հայրը թուլ ձայնով, ես նրա համար կը տայի կեանքս:

— Նա է՛լ, բացականչեց Էմիլը, լաւ չիմանալով ինչ կը նշանակէ տալ իր կեանքը, բայց նա հասկանում էր, որ այդ մի ինչ որ դուրեկան բան անել է այդ գեղեցիկ տիկնոջը, որն իրեն ուղարկեց մի համբույր:

— Տեսէ՛ք, ասեց պապը հպարտ ժպտով, նա դեռ հինգ տարեկան է և արդէն ուզում է մեռնիլ ազատութեան համար. քաջ երեխայ:

— Ահ, ո՛չ: Էմիլն ուզում է տալ իր կեանքը, բայց ոչ մեռնել, այդ նա չի ցանկանում, նա ջանք է անում բացատրել, բայց այլ եւս նրան չեն լուծ, նրան համբուրում են, նրան շնորհաւորում են, և նրան պապն ասում է. — «Նա արդէն կատօնի ոգին ունի»:

Հետեւեալ օրերն Էմիլի բերանից ազատութեան անունը փայլ չէր ընկնում: Ինչքան նա մեծ է, ինչքան նա գեղեցիկ է. ես նրան սիրում եմ: Երբ իր հօրեղ-

* Հայոց Հայրենասիրական Միութիւնը կը նպատակէ Արմենիա լրագրի հրատարակման:

— Այսօր Ազատութեան տունն է: Շու-

Անակնկալ դէպքերի ազդեցութեան տակ կրնան յանկարծակի երեւան գալ նորանոր ոյժեր : Բայց այդ ոյժեր չեն պատրաստուիր յանկարծակի , այլ ժա- մանակի ընթացքին մէջ անզգալի կերպով և թերեւս զանազան ազդե- ցութիւնների տակ :

1701 թվաին Սեբաստացի Մխիթար անուն մի վարդապետ Կ. Պոլսի մէջ հալածութեամբ իր ազգակիցներէ, իրենց մի քանի համախոհներ գլուխը կը ժողկէ և կոբոյէ ուսումնական մի Միաբանութիւն հաստատելով երթալ Մոռա որ այն ժամանակ Վենետիկցիներին ձեռքն էր. բաւմատեանկ ներդրութիւնների դիմադրելով յառաջ կը տանի իր Միաբանութիւն, յետոյ կը հաստատուի Վենետիկի մէջ, կը բանայ տպարան ազգին լուսաւորութեան համար, և այսօր, աւելորդ է ըսել, թէ մենք, յեղափոխական գաղափարներ քարոզողների շատերու և մեր վարժապետներ, փոքրիկ եղած ժամանակ դպրոցին մէջ, այդ Մխիթարի հաստատած վանքէն հրատարակուած Հայոց պատմութիւնը կարդալով լացեր, ոգեւորուեր և այսօր մեր քարոզած գաղափարների սկզբնական տպաւորութիւններն այն ժամանակէն ընդունել ենք մեր սրտի մէջ անզգայի կերպով: Անտարադոյոյ Մխիթար վարդապետի ժամանակ ազգային յառաջդիմութեան մասին ըմբռնումներն և գաղափարներն տարբեր ձեւով և դեռ շատ տհաս էին ներկայ ժամանակի պահանջներին համեմատ, նոքա չէին մտածել անգամ այն բանի վրայ որ մենք կը խօսինք ու կը գրենք այժմ. բայց ազգային կենդանութեան համար այն ժամանակ ցանկաւ սերմերն, ժամանակի

բօր աղջիկին առաջարկում է նրան հարսանիք խաղալ, նա զիջանում է խաթրուհամար, բայց առանց յափշտակութեան. — «Ես համաձայն եմ, բայց դու գիտես, երբ ես կը մեծանամ, ես կը պոսակվեմ ազատականութան հետ. նա քեզանից շատ և շատ գեղեցիկ է » :

Երեք ավառ անցան : Մի օր էմիլը լսեց, ինչպէս բարկութեամբ արտասանում են մի գեներալի անուն, որի մասին ահա մի քանի շաբաթ է խօսում են երկար և զանազան ձևերով. — «Հրէ՛շ, վերջացա՛ւ. այլ եւս չկայ ազատութիւն, նա մեռաւ, նա նրան սպանե՛լ է : »

Ինչպե՛ս, ազատութիւնը մեռե՛լ է. մի
չար մարդ նրան սպանե՛լ է: Իմիջն ար-
տատաւք է թափում, նա չի ուզում ի-
րեն մխիթարել: Տեսնելով նրա յուսահա-
տութիւնը, սլալը մի անգամ էլ բացա-
կանչեց. — «Կառ Վատրիս հոգին ունի՛ր»:

Այժ օրից յետոյ Էմիլին հազցրին իր
գեղեցիկ շորերը, և ահա նորից իր հօր
և իր պապի հետ կանգնած են պատու-
հանի մօտ, որը նայում է հրապարակի
վրայ: Օ՛հ, հանրապետական լինելը չի
արդեհլուսմ սիրել և զանազան տեսարան-
ներ:

ինչպէս անցած անգամ տները զար-
դարված են կանաչներով։ Ինչպէս ան-
ցած անգամ ծածանում են միեւնոյն դը-
րօշակները և ինչպէս անցած անգամ ե-
ղանակը լաւ է։

Եւ ահա միեւնոյն ամբողջը, միեւնոյն թմբուկները, միեւնոյն փետրազարդ ցըցուները (panache) . միայն, սպիտակ

ընթացքին մեջ ղանադան արգեցող-
թիւնների ենթարկուելով, 100 տա-
րիէն յետոյ կրցեր են տալ պատւոյնը
այն ձեւով և այն համով որ մենք կը
տեսնենք ու կը ճաշակենք այսօր :

Այժմ եթէ մեր աչք դարձունենք
դէպի 190 տարի հեռուն , չե՞նք տես-
ներ թէ մի զգալի յառաջդիմութիւն
եղած է ազգին մէջ այն ժամանակե-
ի վեր , թէեւ նոյն իսկ այդ յառաջ-
դիմութեան համար մեծամեծ դժ-
ուարութիւններով առաջին քայլն առ-
նող Մխիթար վարդապետի մտքէն
ալ չէր անցներ թերեւս որ մի օր իր
նպատակ դրած կէտէն ալ անդին
պիտի անցնին իր հայրենակիցներ քայ-
առ քայլ երթալով :

Յեղափոխական գաղափարներն կը քարոզուին այժմ, կը տարածուին մեր ազգի մէջ դիմադրելով զանազան կողմէ եղած հակառակութիւններին, հակառակութիւններ ոչ թէ միայն Թիւրքիոյ մէջ, որ այնչափ դժուար յաղթն չէ, այլ նոյն իսկ մեր հայրենակիցներին մէկ մասին կողմէն որոց քանինքն իրենց շահայինդութեամբ կաշխատին արգելք հանդիսանալ և ուրիշներ կը ինքնահաւան տգիտութեամբ և իմաստակութեամբ կը կարծեն ամեն բանի խելահաս լինիլ և, թերեւս անգիտաբար և ոչ կամաւ, դժարութիւններ և դանդաղութիւն կը պատճառեն գործին: Բայց չնայելով այս ամենին, յեղափոխական գաղափարներն կը տարածուին, կը յառաջդիմեն հետզհետէ, թէեւ այդ յառաջդիմութիւն անդգալի լինի եթէ 24 ժամի մէջ տարբերութիւնն փընտռենք:

Պէտք է ըսել որ յեղափոխական
գաղափարների տարածումը նոր չէ,

Ճերեով լծած կառքի վրայ կանգնած գեղեցիկ կնոջ փոխաբեր, մի սպայ բարձր զինւորական փայլուն նշանազգեստով գնում է, սեւ ձիի վրայ նստած։ Սրան են ծաղիկներ ձգում, արան են բացականջում. — «Կեցցէ քաջ գեներալը»,» եւ սա՛ է որ ողջնունում է գլխով եւ ձեռքով։

Իմիլի Հայրը և պապը կրտսեկե եւ ի-
րենց յօնքերը, աջքերնին բարկութեամբ
ցոլում են, բայց նրանք լռած են: Հան-
րապետական լինիլը չի արգիլում և լինիլ
քիչ խոհեմ: Իմիլը քիչ խոհեմ չէ, նա
ցոյց է տալիս իր բռնացքը սեւ ձի նըս-
տած մարդուն, և գոռում է որքան ոյ-
ժումն կայ. — « Զա՛ր, դու սպանել ես
ազատութիւնը, բայց ես քեզ կը սպանեմ,
ես ինքս, երբ կը մեծանամ: »

Դնողները զարհուրեցին . ձայնը թոյլ է, բայց կան և սուր ականջներ. ուզում են հեռացնել Էմիլին, որը կռվում է, որը ճանկում է, չի ցանկանում պատուհաններից հեռանալ, և միշտ կոչում է. — «Ես նրան կսպանեմ, երբ կը մեծանամ» :

— Սա Բրուտոսի հոգին ունի, ասում է պապը, բայց շատ վտանգաւորն է :

Յանկարծ Էմիլը հանգստանում է, նրա աչքերը լայնանում են, նրա բերանը բացվում է. նրա ամբողջ փոքրիկ դէմքըն արտայայտում է ծայրայեղ, բայց ուրախ, զարմանք: Հանդիսական գընացքը կանգնեց: Մի խումբ երիտասարդ աղջիկներ, սպիտակ շորեր հագած, աղգային գոյներով ներկած նըշաններով մօտենում են դէպի փայլող ձիաւորը: Այն, որը կանգնած է ամենից

այս մի քանի տարիների աշխատութիւն չէ միայն : Եւրոպայի մէջ այդ նպատակով մի ազատական թերթի հրատարակութեան սկզբնաւորութիւնն , Արմէնիայի երեւան գաղղեռ գրէթէ 4½ տարի եղած , բայց անկէ առաջ ալ ուրիշներ ուրիշ միջոցներով աշխատած են այդ գաղղափարների տարածմանն որոց ծնունդն եղած է Արմէնիայն և որ իր կարգին ծնունդ և մղում տուած է նոյն յեղափոխական նպատակի ծառայող նորանոր շարժումների մեր ազգի մէջ : Եթէ աչքերնիս դարձունենք դէպի 1885 թուականը , Արմէնիայի սկզբնաւորութեան ժամանակը , և անկէ ալ մի ակնարկ ուղղենք 1878 թուականին վրայ , պիտի տեսնենք տարբերութիւններն , պիտի տեսնենք որ յեղափոխական գաղղափարներն զգալի յառաջդիմութիւն արած են մեր մէջ : այո՛ , մուրացկանի պէս լալով օտարներէն գլթութիւն մուրալու և անոնց օգնութեան վրայ միայն յոյս դնելու տեղ , ինքնօգնութեան և կազմակերպուելով ներքին ոյժ գոյացունելու միտքերն սկսած են աւելի որոյց և զօրաւոր կերպով յառաջ երթալ քայլ առ քայլ :

Եթէ այսօր Հայ ազգը յեղափոխական դադաւարներէ տարածման ընթացքին մէջ դեռ չէ կարող յանկարծական ոստումներ անել, եթէ նա ստիպուած կերկարածգէ իր ճանաչարհ երբ իր առջեւ փոսեր կեննեն, այդ չնշանակեր թէ յառաջդիմութիւնն գաղբած է. նա կը քալէ և պէտք է դեռ քալել զօրանալու համար: Պէտք է ոյժ տալ յեղափոխական գաղաւարներին որ չոգնին և քալեն, և անոնք որ կր վարժուին

առաջ և որը մի մեծ փուռը ունի բռնած,
սա՝ այն ոսկէ մագերով գեղեցիկ կրնն է.
— նա հուճի իր ծիրանագոյն գտակը,
բայց նա՝ իմիր նրան լու է ճանաչում,
այս նա է, այս ազատութիւնն է:

— Զէ, հայրիկ, նա՛ աղատութիւնը
չի մեռեալ, այն մարդը նրան չի՛ սպանեալ.
ահա և նա՛:

— Անմիտ տղայ, սա աղատութիւնն է՝
 — Այո՛, այո՛, սա աղատութիւնն է՝
 ես նրան լաւ եմ ճանաչում: Որքան բաղ-
 տաւոր եմ. նա չէ մեռած:

Եւ ուրախութեամբ Էմիլը քաղում է պատուհանի վրայ դրած միխակի թւիկ բոլոր ծաղիկները և ձգում է նրանց ձիւաւորին, բացականչելով. — « Կեցցէ քաջ գեներալը, կեցցէ քաջ գեներալը : »

Հանգիստական դնացքն անցել էր ,
պատուհանը փակած է : Փորձում են
բացատրել Նվիրյն ի՛նչ է ազատութիւնը ,
մեծ ազատութիւնը , որը չէ մէկ անձ-
նաւորութիւն : Այս նրա՛ն է գենեհրալը
սպանել :

— Ես նրան չեմ ձանաչում, նրան, առտում է երեխան, և դա ինձ համար միեւնոյն է, որովհետեւ նա իմը չի սպանել։ Մարդիկ որքան նման են իմիւրին։ Նըրանք ունեն իրենց ազատութիւնը իրենց համար, որին նրանք ձանաչում են, որին նրանք սիրում են։ Թո՛ղ ուրիշները նըրան ձեռք չը տան, իսկ ինչ վերաբերում է մեծ ազատութեան, հայրենիքի ազատութեան, որին սպանել են, սա նրանց համար աննշան բան է։

U. U.

քալել և կը զօրանան, կարող կը լինին
ի հարկին ուսումններ ալ գործելու :
Ի հարկին ցատկելու կարող լինելէ
յառաջ, պէտք է քալելու վարժուիլ,
ձեռք ձեռքի տուած պէտք է քա-
լել :
Մ. փ

ՆԱՄԱԿ ԹԻԻՐՔԻԱԷՆ

4. 90/100, 18/30 հալում. 1889

Գանձի ամիսներէ ի վեր հոս սալա-
յատակներու վրայ շրջող, կառավա-
րութեան դրան քարերուն վրայ նըս-
տող, Վէշիւր խանի ներքնայարկ ոե-
նեկաց մէջ կեանքը փոեցունող Մշոյ
չուառ և դատախազ ժողովուրդն
կապէր ցամաք հաց մը ուտելով և
այն յուսով սնանելով թէ թիւրքիոյ
անգութ և անպատկառ կառավարու-
թիւնը պիտի պատժէ վայրենի չարա-
գործ Մուսան : Բայց այսօր խեղճ
Մշեցին բոլորովին յուսահատ չուարած
կեցած է թէ ի՞նչ պիտի ընէ, որի՞
պիտի դիմեն, ո՞ր օրէնքով պիտի
տեսնեն իրենց դատ, մովսինական թէ
ուրիշ . . . :

Ասկէ քանի որ առաջ ստիպուեցան Եպարքոսին աղերսագիր մը տալ, իրենց դատին վերաբերեալ որոշ պատասխան մը առնելու համար: Չեմ ուզեր երկարօրէն գրել մանրամասնութիւնքն. այսչափ միայն ըսեմ որ ոստիկանք երբ իմացած էին թէ Մուսայի մասին է տուած աղերսագիրնին, հայհոյելով և նախատինքներով ցրուած էին աղերսարկու Մշեցիքը որ չյաջողէին աղերսագիրն նոյն իսկ անհամար Եպարքոսին տալու: Ոստիկանք յալթող հանդիսացած են և Մշեցոց աղերսագիրն աննշան կերպով հասած է Եպարքոսին ձեռք որ խոտացած է անմիջապէս պատասխանել. բայց դժբաղդաբար Մշեցիք փոխանակ իրենց պատասխան Եպարքոսէն առնելու, ստացան զայն ատլիլիի դուռն (գատական նախարարութիւն) միւստալիի ասմոմիլիէն (ընդհանուր գատախաղ): Ահա պատասխանն:

Խաբց գիւղի ռէս Միրօի ցոյց
տուած վեց վկայները չեն ընդունուիլ
նորէն կուգին վկայներ որունք Մուշն
են, թէ Հայ և թէ Բելառ : Միրօն
կը պահանջէ 1500 լիրայի չափ փնտս
իւր հօր սպանման պատիժն և եղբօր
գոստոր կիւլիւղարի առեւանգման
պատիժն : Դեռ չաբաթ օր կիւլիւ
ղարն տարին հարցաքննութեան, կար
ծեմ այս հարցաքննութիւնն ալ իբր
պատրուակ մի է :

Այրուած Օհանի կնոջ կը պատաս-
խանեն որ՝ թէեւ դուն քանի մը վը-
կայներ ունիս, բայց բուն իսկ այն
վկայները պէտք է ունենաս որ ա-
մուսնոյդ այրուած միջոցին ներկայ
եղած լինին. իբր թէ կառավարու-
թիւնն չը գիտեր որ եթէ Օհանին
հետ երկու ընկեր եւս ըլլային, ա-
նոնք ալ պիտի այրուէին:

Մալխասի կնոջ կը պատասխանեն որ՝ Թէեւ երկու վկայներ որ քահանայ են, կը վկայեն քո էրկանդ ըստ պաննուելուն Մուսա պէյէն, բայց դուն Մշոյ կառավարութեան մէջ քո

Էրկան
խած
այս ա
պիտի
կընչե
բարբա
վ.

տասիս
նիս ,
ներկա
պէտք
բերել
Ար
մեհի մ
տաստ
ճառել
գտնու
ցելը .
պահան
աւ չեմ
կանոն
տաբան
որ աղե
սին ,
մը կու

Ահա
երբ հիւ
տանին
քահան
նի . բա
ներս կ
հանելու
դիման
կըսէ թ
յէս չե
բռնու
կը հան
ըզով և
ցաքնն
թէ ինչ
քու վկ
հեռագ
քանի ո
ային է
հանած
ուր թա
երկայ
պանել
երպով
պահել
բունել
եր ուն
երս են
և Սուա
ազըրող
ղինք կ
լըլայ ա
ազիրը
աւերս
եզ բող
թէնքով
ուզէ
ս իմ լ
ամար
ուսայի
անուել
ուն հա
սիստ խ
ատաւ
ընչելու
Արդ-
ար մե

«Արդ այս թուանշանները մէջտեղ կեցած ատեն, կրնա՞յ ըսուիլ թէ 45-50 հազար ոսկւոյ պարտքը լմացած է : »

Ուրեմն ո՞ւր մնացին երուսաղէմի պարտքին անունով առնուած տուրքերն որ թիւրք կառավարութիւնը քանի տարիներէ ի վեր բռնի կը գանձէր Հայաստանի ժողովրդէն . . . : Օսմանեան կայսերական բարեխնամ կառավարութեան այս քանի տարիներէ ի վեր Հայոց Ազգին ըրած մեծ բարիքներէ մին ալ այս եղած է մեր ազգային վարիչներին շնորհով որոնք զեռ յոյսեր կը տածեն թիւրք կառավարութեան մեզ ընելիք հոգածութեան վրայ :

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐՆԵՐ

Ալմանիաի Վիլհէլմ կայսրը «Հօհենզօլէրն» և «Կեսար» մարտանաւերով և օսմանեան զորահաւորներու ուղեկցութեամբ մտած է Կ. Պօլիս նոյ. 2ի շաբաթ օր, կէս օրէն մէկ ժամի չափ յառաջ : Շողէնաւէն դուրս եկած է Տօլմա Պաղէի պալատը ուր Սուլթանը գիմաւորելով իրեն առաջնորդած է երկուք Գէօզի պալատը : Տօլմա Պաղէէն երկուք Գէօզի գնացած ժամանակ առաջին կառքին մէջ նստած են Ալմանիաի կայսրուհին, Սուլթան Համիտ և Միւղիբեիս փաշան : Երկրորդ կառքին մէջ Վիլհէլմ կայսրը և Մեծ Եպարքոսը : Երրորդ կառքին մէջ կը գտնուէր կայսրին եղբայրը Հէնրի իշխանը և չորրորդ կառքին մէջ Կոմս Հէրպէրթ Պիտարք : Կառքերի թիւը 10 էր : Կայսրին և Կայսրուհւոյն անցած ժամանակ թիւրքերը հետաքրքրութեամբ միայն դիտած են : Իսկ Ալմանիայիներն հռոմայօսաւոր ընդունած են :

Կէսօրէն յետոյ մի շքեղ զօրահանդէս եղած է : Կըհաւաստեն թէ Վիլհէլմ կայսրը դռնութիւն յայտնէր է թիւրք զօրքերի դնացը դիտելով : Երեկոյն Սուլթանը մի շքեղ ճաշկերոյթ տուեր է կայսրին և կայսրուհուն : 120 անձ սեղանակից եղած են որոց մէջ են նաեւ Ֆրանսաի, Ռուսիաի, Անգլիաի, Ալմանիաի և Իտալիաի դեսպանները : Հետեւեալ օր Կայսրն ու Կայսրուհին Բէրա բողոքական ալմանիայիներէ մատուաւ երթելով ներկայ գտնուած են կրօնական պաշտամունքին : Նախաճաշը ալմանական դեսպանատունն անելէ յետոյ այցելած են ալմանական հիւանդանոցին : Երեկոյն Պոսթօրի մէջ մի պոյոյտ արած են Սուլթանիէ շողէնաւով :

Վիլհէլմ կայսրը Տարտանէլէն անցած և Կ. Պօլիս մտած ատեն հեռագրած է իշխան Պիտարքին թէ հիւանալի տպաւորութիւն արած է իր վրայ : Վիլհէլմ Կ. Պօլիս մտած ատեն, Սուլթանը մի շքեղ շողէնաւ զրկեր է իրեն հօն փոխադրուելու համար, բայց Վիլհէլմ կայսրը մերժեց է և իւր ալմանական շողէնաւով գնացեր կանգ առեր է Տօլմա Պաղէի պալատին առջեւ :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ
Նոր հրատարակութիւններ
ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՏՈՒԹԵԱՆ

«Հայրենասիրական Միութեան» հրատարակած այս վարդապետարանի մէջ համառօտ կերպով բացատրուած է թէ իւրաքանչիւր հայրենասէր Հայ ինչ իղձեր պէտք է ունենայ և ինչ պարտքեր ունի կատարելու : Դիւն է 20 սանթիմ և կը ծախուի Արմէնիաի խմբագրատունը : Մէկ անգամէն 20 օրինակ գնողը կը վճարէ 3 ֆրանք և 50 սանթիմ միայն, փոխանակ 4 ֆրանքի : Փոստի ծախքը կը վճարուի «Հայրենասիրական Միութեան» կողմէն :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ
Է

ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆՔԸ
ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ
(ՊԱՏԿԵՐ ՄՕՏԻԿ ԱՊԱՌԱՅԻՑ)

ԳՐԵՑ Մ. Պ.
(Այս տետրակի մէջ ցոյց կը տրբորուի թէ բռնաւորներն և ազգամասնիչ Հայերի դատաստանը ի՞նչպէս պէտք է տեսնուի այնպիսի երկիրներէ մէջ ուր օրինաւոր և արդարադատ կառավարութիւն չկայ) :

Մէկ օրինակի գինն է 20 սանթիմ : 20 օրինակը 3 ֆրանք և 50 սանթիմ : Փոստի ծախքը կը վճարուի Արմէնիաի խմբագրատունէն :

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է ստանալ Արմէնիաի խմբագրատունէն, իրենց առջեւ նշանակուած գիներով և փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով :

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրք չըրկուի :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ
Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱԶՆՈՒՂԻ ՄԸ (սպառած) :
Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՅԻ (սպառած) :
Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱԵԼԻ (Հայաստանի ազատութեան ցանկացող մի Հայի մաղթանքներն և մտածումներն են Սաղմոսի ոճով գրուած) . 40 սնթիմ :
Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍՏԱՄԲԱՊԵՏԱՅ (Պուլղար աղբին իր աղատութիւն ձեռք բերելու համար մէկ դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն է) . 1 ֆր. 50 սնթիմ :
Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՄՈՒՆԵՐԸ . — (Հայաստանցիներէ թշուառութեան գլխաւոր աղբիւրներէն մին եղող պանդխտութիւնը մեր ազգային նոր-

ընտիր վիպասանի գրչին նիւթ եղած է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՄՈՒՆԵՐԸ անուն վէպին մէջ : Իրական կեանքէ առնուած այդ վէպ որ մահաւ մաս կը հրատարակուէր Արմէնիաի մէջ, առանձին տետրակով ևս հրատարակուած է այժմ և կը ծախուի Մեծ Հեղինակին Պարոն Մկրտիչ Թիւթիւն ճիւղի մօտ, ինչպէս նաեւ Արմէնիաի խմբագրատունը) :
1 ֆր. 20 սանթիմ

Զ. ԳԱՄԱՌՈՒՄ ԹԱԹԻՊԱՆ—ԺՈՂՈՒՂԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենի աւարտելուն . (Մեծանուն Հայ բանաստեղծին վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ոտանաւորներէն 3ը՝ որոնք իւր «Բանաստեղծութիւններ»ի հաւաքածոյին մէջ չեն գտնուիր, առանձին տետրակով հրատարակուած են) : Այս տետրակէ որի շահը բարեգործական մի նպատակի յատկացած է, 50 հատը մէկ անգամէն գնողին կը տրուի 50 հատը 2 ֆրանք 50 սանթիմ, որ ըսել է հատը 5 սանթիմ կամ 10 փարա թրքական :

Հատով կը ծախուի 0.10 սնթիմ :

ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱՌՈՐԻ
ՇԻՐՄԻՆ ՊԱՏԿԵՐԸ

Մեր վերջին թագաւոր Լեւոնի շիրմին պատկերն ունենալու համար շատեր կը դիմեն մեզ տակաւին, թէեւ վաղուց արդէն յայտարարած ենք թէ այդ պատկերներ սպառուած են : Արդ կուգանք յայտնել ցանկացողներին թէ Արմէնիաի Ա տարու 79րդ թուէն որ այդ պատկեր կը պարունակէ իւր մէջ և որ այդ պատճառով յատկապէս սովորականէն տարբեր գեղեցիկ թղթի վրայ տպուած է, մի քանի հատ տակաւին մնացած կան խրմբագրատունը : Յանկացողներին կարող ենք զրկել անոնցմէ, հատը մէկ ֆրանքի, ճանապարհածախքը խմբագրատան վրայ :

Այդ թղթի մէջ մանրամաս տեղեկութիւններ տրուած են նաեւ Լեւոնի գերեզմանին նկատմամբ : Մեր ընթերցողներ կը յիշեն թէ Արմէնիա լրագիրն էր որ Ա տարու 72ր թուով (1886 ապրիլ 24) հրաւէր կարդաց փառաբանի Հայերին մի ուխտագնացութիւն հաստատել Լեւոն Լուսինեանի գերեզմանին և այդ առաջարկի համեմատ Ա հանդիսաւոր ուխտագնացութիւնն եղաւ 1886 մայիս 18ին, ինչպէս որ մինչեւ այժմ կը կատարուի ամեն տարի : Արդ, Արմէնիաի վերոյիշեալ թղթի մէջ, բացի այլ հետաքրքրական գրուածներէ, կայ նաեւ փարիզէն մի թղթակցութիւն որ սըրտայոյզ և գեղեցիկ ոճով կը նկարագրէ այդ առաջին ուխտագնացութիւն և հետաքրքրական տեղեկութիւններ կուտայ Սէն-Տընիի այն շիրմի վրայ ուր հանգչած է մեր տարաբաղդ վերջին թագաւոր, Լեւոն Լուսինեան :

ՀԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐԸ

1878ին Պէրլին գնացած Հայ պատուիրակութեան պատկերը՝ գեղեցիկ թղթի վրայ առնուած և պատուիրակներին անուններն հայերէն և ֆրանսերէն տառերով միանգամայն տպագրուած, կը ծախուի Արմէնիաի խմբագրատունը : Դիւն է 1 ֆրանք, փոստի ծախքն խմբագրատունէն վճարուելով :

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

—Բաճիկ—ԿՅՅԾԵՐ Ա. Ե. Բ. հատորներ. (Ազգային առաջնակարգ վիպագիր Բաճիկի այս գիրքը կը ծանօթացունէ ընթերցողը տաճկական և պարսկական Հայաստանի գլխաւոր տեղերին հետ, հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կուտայ քուրդերի գանազան ցեղերի և հայերի դրութեան, վարքի և բարքի մասին : Նա ցոյց կը տայ այն ծրագիր որին պէտք է հետեւին Հայաստանի մէջ գործելու ուղղներն : Մի խօսքով, թէ՛ իբր ազգային ընտիր վիպասանութիւն և թէ՛ իբր հայրենասիրական գործունէութեան վարդապետարան և ծրագիր, արժան է որ գտնուի այս գիրքը ամեն հայրենասէր Հայի տուն :)

Դիւն Ա հատորին (թղթակազմ) 7 ֆր. Բ հատորին (թղթակազմ) 8 ֆրանք և 50 սանթիմ : Երկու հատորներն միասին 15 ֆրանք :

—Բաճիկ— ՍՍՄՈՒԼ (Բաճիկի հրատարակած ազգային վէպերի վերջինն է այդ որի նիւթը առնուած է Դ դարի Հայերի կեանքէն և որ, բացի իւր ներշնչած ազատասիրական ըզգացումներէ, հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կուտայ այն ժամանակի Հայերի բարքերին, սովորութիւններին և այլնի վրայ) : 10 ֆր.

—Գամառ, Գաբիպա.—ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. (Ազգային առաջնակարգ բանաստեղծ Ռ. Պատկանեանցի ազատաշունչ և հրահանգիչ բանաստեղծութիւններն կը պարունակէ. սկիզբն գրուած է հեղինակին պատկերը) : 2 ֆրք :

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմէնիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակելու համար. անոնք որ պէտք կունենան Արմէնիաի միջոցով մէկին դիմում առնել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունել իրենց ծանուցումներ ըստ լրագրական սովորութեան : Ծանուցումներ գրելու նշանակուած են Արմէնիայի ճակատը, տառի վրայ հաշուելով. 1 երկաթագրի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ և 1 բոլորգիր համար 1 սանթիմ : 3 անգամ գրուելիք ծանուցում գրին վրայ %ին 10 զեղչ կը լինի. 10 և աւելի անգամներ գրուելիք ծանուցում գրին վրայ 0/0ին 30 զեղչ : Սակարկութիւն չընդունուի :

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ
Le Gérant : FÉLIX ENFANTIN.
ՄԱՐՍԵՅԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորքուգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLE
rue Vacon 50.